

Manllevar(ALDC, VIII, 1833. *Manllevar*)

Per a designar el concepte ‘fer-se prestar’ el cat. disposa de dos mots, *manllevar*, a gran part del Principat, Mallorca i Menorca, i *amprar*, a la resta del domini.

Manllevar, doc. des del s. XII, deriva de [A] MANŪ LEVARE ‘llevar de la mà o poder (d’algú)’ (DECat), més que de MANU LEVARE ‘alçar la mà [per a jurar]’ (DCVB). L’assimilació de [nλ] > [λλ] va originar la var. *ma[λλ]evar* 2, 6, 13, 33, 43, 50, 57, 59, 81, 107, 120, i la freqüència dels sintagmes “anar (deixar, donar, demanar, prendre) a *manlleu*” (amb floreig verbal amb el topònim *Manlleu*, pron. així o *Ma[λλ]eu*, cf. *Onomasticon*) va generar *amanllevar* 41, 103; *a[mm]anllevar* 17, 25, 26, 36, 44, 61, amb la geminació de *m* per analogia amb *a[mm]a[λλ]evar* 60, 63, 67, on la *m* geminada ha estat provocada per la [λλ] (semblantment *ametlla* > *ammetlla*, cf. *PALDC*, V, mapa 633), assimilació inexistent en *ammallevar* 23, 62; *a[mm]a[λλ]ivar* 1, amb tancament de [ə] > [i] per assimilació a la consonant palatal. Potser pensant en el context en *manlleu* (que no hem trobat), la normativa va acollir *emmanllevar*.

El geosinònim *amprar*, anteriorment *aemprar* (cf. oc. *azemprar*), prové del llat. vg. ADĪMPĒRARE (der. de ĪMPĒRARE ‘manar’), que de ‘incitar a fer’ va passar a ‘sol·licitar, pregar; manllevar diners; usar’; var.: *amparar* 93, 120, amb epèntesi de *a* relaxada;

[e]mprar 130, amb l’oscil·lació de *em-/am-* (*en-/an-*) en posició inicial.

A partir de la idea de ‘lliurar diners a algú per un temps, fer-se prestar’, apareix eventualment *prestar* 93, 171 (“anar a que li *prestan* diners” 134); la var. *emprestar* 129 (o *se fer emprestar* 85 ← it. *farsi prestare*), probablement a partir de “(deixar) *en préstec*”; manlleus com *fer un imprèstic* 52 (← cast. *empréstito*, amb equivalència acústica -t = -k), *emprèstic* 116, *demanar emprésti* 85 (< *empréstito* ← it. *chiedere in prestito*), *demanar préstamo* 161 (← cast.).

El concepte ‘deixar (diners)’ es troba en alguns parlars: *deixar* 19, 93, 95, 124, 161, 166, *deixar al rèlit* 166; *dixar* 86, 157, 163, 171, *fer dixar* 5, *se fer dixar* 6, *fer-se dixar* 84, *dixar diners* 158, *dissar diners* 154 (amb dissimilació de [iʃ] > [is]); com també el de ‘ cercar’: *buscar* 107, 125, 156, *buscar diners* 137, *buscar quartos* 136; el de *demanar* (115, 116, 157, 188): *demanar diners* 139 (cf. abans *demanar préstamo* 161, *demanar emprésti* 85), *mendicar a algú* 40; el de ‘necessitar’: *tenir menester* 2; o el de ‘treure’: *llevar sous* 7.

Emprestar 7 és una adaptació del fr. *emprunter*.

Manllevar, propi del Principat, que, des de la part oriental, s’estengué al mall. i men., té doc. més antiga que la de *amprar* amb el mateix significat, però la seva presència en bona part del cat. nord-occ. fa pensar en una propagació antiga del mot cap al tort. i el val., on l’arag. podria haver consolidat el mot. *Amprar* de l’eiv. és resultat de les relacions de la costa valenciana amb l’illa, manifestades tantes vegades (Veny, 1999 a: 102-106) (“s’usa a la pagesia” 84).

Són mots normatius *manllevar* i *amprar*, des del *DOrt*, 1917; *emmanllevar*, des del *DGI*, 1932.

